

Dünya’da ve Türkiye’de Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Ülkelere Katkıları

Teoman AKPINAR ¹

Nazlı Çağıl KÜÇÜKGÖKSEL ²

¹Doç. Dr., T.C. Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Çorlu Meslek Yüksekokulu, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü, takpinar@nku.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2205-1584

²Öğr. Gör., T.C. Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Çorlu Meslek Yüksekokulu, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, nkucukgoksel@nku.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6128-5829

Özet: Dünya çapında uluslararası öğrenci sayıları gittikçe artan bir seyir izlemektedir. Ülkelerin gelişmişlik seviyelerine göre farklı şekilde gelişen yabancı öğrenci hareketliliği büyük ölçüde gelişmiş ülkelere doğru, öğrencilerin eğitim amaçlı gitmesi şeklinde cereyan etmektedir. Ancak, bunun yanında gelişmekte olan ülkelere de coğrafi yakınlık, kültürel bağlar, dinsel - ırksal yakınlık ve benzeri gibi pek çok sebeple uluslararası öğrenciler eğitim almak amacıyla gelmektedirler. Öğrenciler ilk olarak iyi bir eğitim almak ve ülkelerine döndüklerinde katkı sağlayabilmek için yabancı bir ülkede eğitim almayı tercih etmektedirler. İkinci olarak ise uluslararası öğrenciler, yeni kültürler tanımak, yeni arkadaşlar edinmek ve yeni bir dil öğrenmek için uluslararası öğrenci olmayı istemektedirler. Öğrenciler yurtdışına giderken öncelikle eğitim kalitesi kriterine göre hareket etmektedirler. Dünyada en çok uluslararası öğrenci misafir eden ülkeler sırasıyla; Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık, Avustralya, Almanya ve Rusya’dır. Türkiye de uluslararası öğrenci hareketliliğinde önemli gelişmeler kaydetmiş, 2020-2021 eğitim öğretim döneminde 224.048 öğrenciyi misafir etmiştir. Türkiye’ye en fazla öğrenci gönderen ilk üç ülke sırasıyla; Suriye, Azerbaycan ve Türkmenistan’dır. Yapmış olduğumuz bu nitel çalışmada derlenen verilere göre; uluslararası öğrenciler, yabancı bir ülkede aldıkları eğitim ve bilgiler ile yaşadıkları farklı kültür sayesinde kişisel gelişimlerinde pozitif yönde ilerleme olduğunu belirtmişlerdir. Uluslararası öğrencilerin yaşadığı sorunlar ise ilk zamanlarda dil sorunu, zaman zaman adaptasyon sorunu ve bazen de dışlanma sorunu şeklinde ifade edilmiştir. Uluslararası öğrencilerin eğitim için gittikleri ülkede önemli bir ekonomik kaynak olarak görüldüğü anlaşılmaktadır. Çünkü bu öğrenciler öğrenim ücretlerini ödeyerek, ayrıca mal ve hizmet satın alarak buldukları ülkenin ekonomisine önemli katkılar yapabilmektedirler. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler uluslararası öğrenci pastasından pay alabilmek amacıyla eğitim kalitesinde iyileştirmelere gitmektedir. Öğrencilerin ev sahibi ülkelere yapmış olduğu ekonomik katkılar yanında özellikle teknolojik bilgi üretimi ve uzun dönemde sosyal, siyasal, ekonomik ve akademik katkıları da bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: uluslararası öğrenci, uluslararası öğrenci hareketliliği, ekonomi

International Student Mobility in The World And in Turkey And Its Contributions To Countries

Abstract: Worldwide number of international students follows a gradually increasing course. Progressing in different ways in accordance with the development levels of countries, foreign student mobility takes place mostly occurs in the way of students going to developed countries for educational purposes. However, apart from this mobility, international students come to developing countries for many reasons including but not limited to geographical proximity, cultural ties and religious - racial similarity. Students prefer to study in a foreign country primarily in order to receive decent education and thus to make contribution to their homeland upon their repatriation. Secondly, getting to know new cultures, making new friends and learning a new language are other factors urging students to become international students. The education quality is the most important criteria for students for going abroad for this purpose. The countries hosting highest number of international students in the world are the United States of America, United Kingdom, Australia, Germany and Russia, respectively. Turkey as well exhibited significant progress in international student mobility and harboured 224,048 students in the academic year 2020-2021. Top three countries where most of the students come from are Syria, Azerbaijan and Turkmenistan, respectively. According to the data compiled in our qualitative study, international students stated that there was a positive progress in their personal development thanks to the education and knowledge they obtained in a foreign country and the different cultural environment they lived in. International students specified the problems they encountered as language problems, sometimes adaptation problems and occasionally exclusion problems. It is understood that international students are considered as an important economic resource in the country where they take education, since they can make significant injections to the economy of the country they live by paying their tuition fees and purchasing goods and services. With the aim to get a share of the cake and attract international students, both the developed and developing countries endeavour to improve the quality of education. In addition to the economic contributions international students make in the long term social, political, economic and academic contributions to the host country, particularly in generation of technological knowledge.

Keywords: international student, international student mobility, economy

1. GİRİŞ

Uluslararası öğrenci kendi ülkesini terk ederek başka bir ülkede eğitim almak isteyen öğrencidir. Uluslararası öğrenciler dünyanın herhangi bir yerinde ders almak veya çevrimiçi kurslar almak için bir ülkede bulunan ve göçmen olmayan ziyaretçiler olarak da anılabilmektedir. Öğrenciler, öğrenimlerini sürdürdükleri ev sahibi ülkenin daimi ikametgâhına sahip değil ise uluslararası hareketli öğrenci sayılmaktadır. Ayrıca, ev sahibi ülkenin vatandaşlığında olmamaları da onların uluslararası hareketliliğini gösteren diğer bir unsurdur. Uluslararası öğrenciler, genellikle kendi ülkelerindeki eğitimin kaliteli olmadığını düşündükleri için başka ülkelere gitmektedir.

Uluslararası öğrenci olma isteğini arttıran birçok faktör bulunmaktadır. Örneğin, gidecekleri ülkedeki yaşam ve şehrin kendilerine sunacağı olanaklar, akademisyenlerin tanınırlığı ve üniversitenin saygınlığı gibi birçok faktör öğrencilerin kararlarını etkileyebilmektedir. Uluslararası öğrenci hareketliliği, yüksek öğrenimin uluslararası hale geldiği bir yapıyı anlatmaktadır. Uluslararası öğrencilerin niteliklerinin anlaşılması ve yükseltilmesi sayesinde öğrenim gördükleri üniversiteye önemli katkıları olduğu gibi hem üniversitenin bulunduğu ülkeye hem kendi ülkelerine bilimsel, ekonomik ve sosyal alanlarda önemli katkıları olabilmektedir. Yüksek öğrenimde uluslararasılaşma belli başlı gelişmiş ülkelerde yoğunlaşmış olmasına rağmen artık gelişmekte olan ülkelerde de yapılan yatırımlar sayesinde uluslararası öğrenci sayıları giderek artmaktadır. Uluslararası öğrenci hareketliliği hakkında birçok değişim programları uygulanmakta, öğrenciler bu programlardan faydalanarak geçici veya hayatları boyunca eğitim alabilmektedirler.

Uluslararası öğrenciler akademik hayata önemli katkılar yapabildiği gibi, ekonomik ve sosyal gelişim ve değişime de katkıları bulunmaktadır. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de uluslararası öğrenci sayıları artmaktadır. Ancak, ekonomik açıdan bakıldığında Türkiye için tartışılması gereken nokta; Türkiye'den yurt dışına gönderilen öğrenciler için yapılan harcamaların, Türkiye'ye gelen öğrencilerin yaptığı harcamalardan çok daha fazla olmasıdır.

2. ULUSLARARASI ÖĞRENCİ KAVRAMI

Yabancı bir üniversiteden mezun olmak, öğrenciler tarafından küresel işgücü piyasasında kendi rekabet güçlerini arttırmaya yönelik kişisel stratejinin bir unsuru olarak algılanır ve eğitim sürecine yatırım

yapmaya hazır olmalarına yol açabilir (Mijal vd., 2022: 369). Bu sürecin gelişimi ile bireyler Uluslararası öğrenci olma kararını alabilmektedirler. Uluslararası öğrenci kavramı daha önceleri yabancı öğrenciler olarak anılmıştır. “yabancı öğrenciler” kavramı günümüzde değişmiş uluslararası öğrenciler adını almıştır. Uluslararası öğrenciler eğitimlerinin tamamında veya bir kısmında başka bir ülkede bulunmaktadır. Ayrıca, değişim öğrencileri ERASMUS, Mevlana gibi değişim programları ve üniversitelerin yapmış olduğu ikili anlaşmalar sayesinde uluslararası hareketliliğe katılmaktadırlar. OECD'nin yaptığı farklı bir tanıma göre ise uluslararası öğrenci eğitim amacı ile başka bir ülkeye giden öğrencileri ifade etmekte iken, yabancı öğrenci ise yine kendi ülkesi dışında eğitim gören ancak bu ülkede uzun sürede ikamet iznine sahip olan kişi olarak tanımlanmıştır. Türkiye'de ise uluslararası öğrencilere ilişkin ilk düzenleme 1983 Tarihli ve 2922 Sayılı “Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Kanun” ile yapılmıştır. Anılan Kanunda direkt olarak uluslararası öğrenci tanımı yapılmasa da kanunun kapsamı uluslararası öğrenciyi tanımlar niteliktedir. 2922 Sayılı Kanun’un kapsamına ilişkin 2 nci Maddesi şu şekildedir; “Bu Kanun; ilgili kurum ve kuruluşlar ile çeşitli anlaşmalar çerçevesinde Hükümetimizce yabancı hükümetler emrine verilen burslardan yararlanmak suretiyle veya kendi imkânlarıyla Türkiye’ye gelen yabancı uyruklu öğrencileri kapsar. Türk Silahlı Kuvvetlerine bağlı okullara kabul edilen yabancı uyruklu öğrenciler, bu Kanun’un kapsamı dışındadır.” Mevzuatımızda ilk “uluslararası öğrenci” tanımı 1985 Tarihli “Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Yönetmelik” te yapılmış ve “her derece ve daldaki eğitim kurumlarında öğrenim gören veya Türkçe kurslarına katılan T.C. uyruğunda bulunmayan kişi” olarak tanımlanmıştır. 2010 Tarihli ve 5978 Sayılı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun’da ise yabancı öğrenci, “kamu kurum ve kuruluşlarınca ülkemizde eğitim görmesi uygun görülenler ile uluslararası anlaşmalar çerçevesinde eğitim amacıyla Türkiye’ye gelen yabancı uyruklu öğrenci” olarak tanımlanmıştır (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2015:18).

3. ÖĞRENCİ GÖÇÜNE NEDEN OLAN ETMENLER

Öğrencilerin yurtdışında okumak istemelerinin nedenleri karmaşık ve birbiriyle ilişkilidir. Genel olarak, uluslararası bir öğrencinin denizaşırı bir ülkede okumak için seçtiği yer kişisel ihtiyaçlarına, koşullarına, temas grubuna, akademik gereksinimlerle ilgili faktörlere, eğitim hizmetlerine,

eğitim avantajlarına veya faydalarına ve o ülkedeki yaşam ortamına göre verilen kararlara dayanır (Nkoko, 2016: 6-22).

3.1 Ekonomik Faktörler

Ev sahibi ülkenin uluslararası öğrencilere sağladığı burs ve diğer yardımların yanı sıra iş olanakları, ücret düzeyi ve artan iş olanakları, öğrencileri bir ülkeye gitmeye yönelten nedenlerdir. Ek olarak; öğrencinin yaşadığı ülkenin göreceli büyüklüğü, anavatanı ile gideceği ülke arasındaki ekonomik ve kültürel bağlar da uluslararası öğrenciliğe sevk eden ekonomik nedenler arasında sayılabilir (Nkoko, 2016: 6-22).

3.2. Eğitim

Eğitimin kalitesi, olanakları ve eğitimin iyi bir çevre ortamında alınıyor olması, eğitim uygulamalarında kullanılan farklı yöntemler ve bunların kazandıracığı nitelikler sayesinde daha iyi bir gelecek sahibi olma inancı, uluslararası öğrenciliğe neden olan faktörler arasında sayılabilir (Nkoko, 2016: 6-22). Belirtmek gerekir ki; Brezis (2011) çalışmasında; öğrencilerin göçünün ücretlerle değil, eğitim kalitesiyle motive edildiği belirtilmektedir. Anılan çalışmada dikkat çeken diğer noktalar ise şöyledir: İnsan sermayesi fakir ülkelerden zengin ülkelere değil, düşük kaliteli eğitim ülkelerinden yüksek kaliteli eğitim ülkelerine akmaktadır. Brezis (2011)'e göre; gençler, eğitim kalitesi açısından üst sıralarda yer alan ülkelerde yüksek öğrenim almaya çalışacak ve beyin göçü artacaktır (Brezis, 2011:16-17).

3.3. Ulaşılabilir Bilgi, Kültürel Faktörler, Çevresel Faktörler

Öğrencilerin bilgiye ulaşabilme olanakları da onları uluslararası öğrenciliğe iten nedenlerden biri olarak görülmektedir. Ayrıca, seyahat giderleri, yaşam giderleri güvenlik, ırk ayrımcılığı gibi sosyal faktörler ve öğrencinin gideceği ülkede arkadaşlarının ya da ailesinin/yakınlarının yaşayıp yaşamadığı, daha önce orada eğitim alıp almadıkları ile çok kültürlülük deneyimini genişletmek, kültürel duyarlılığı artırma gibi nedenler de öğrenci hareketliliğine neden olan faktörler arasındadır. Rahat bir iklim olması, ev sahibi ülkenin/bölgenin güvenli olması ve suç oranlarının düşüklüğü ise öğrencilerin eğitim merkezi olarak seçtikleri yerlerde çevresel faktör olarak önemli rol oynamaktadır (Nkoko, 2016: 6-22).

4. DÜNYA'DA ULUSLARARASI ÖĞRENCİLER

İnsan sermayesi teorisi, eğitimin, doğuştan gelen yeteneklerin ve insana yapılan yatırımın bir ürünü olan ekonomik olarak üretken insan kapasitesinin bilişsel stok seviyesini artırarak çalışanların üretkenliğini ve verimliliğini nasıl artırdığını vurgular. Eğitim ekonomik bir maldır çünkü kolayca elde edilemez ve bu nedenle paylaşılması gerekir. Ekonomistler eğitimi hem tüketici hem de sermaye malı olarak görürler, çünkü bir tüketiciye fayda (tatmin) sunar ve aynı zamanda ekonomik ve sosyal dönüşüm için gerekli insan kaynaklarını geliştirmek için bir girdi görevi görür. Bir sermaye malı olarak eğitime odaklanma, üretim faaliyetlerinde becerilerin geliştirilmesinin önemli bir faktör olduğunu vurgulayan beşeri sermaye kavramıyla ilişkilidir (Almendarez, 2011). İnsan, üretim faktörlerini yönlendiren ve harcadığı emek ile üretim sürecini planlayan, yöneten ve ekonomik faaliyetlerin nedeni ve sonucu olan konumdur. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde teknolojik gelişme farklılıkların ortaya çıkması nedeniyle kalkınma kuramındaki gelişmeler doğrultusunda, insan sermayesi kuramı İkinci Dünya Savaşı sonrasında T.W. Schultz, G. Becker, E. Denison, F.W. Harbison, C.A. Myers, J. Mincer gibi iktisatçıların katkılarıyla ortaya çıkmıştır. İnsan sermayesi Kuramı, kalkınmayı sağlayabilmek amacıyla bireylerin yetenek, hüner ve bilgi yönünden yükselmesini ifade ederek, bu sayede insan kaynağının geliştirilmesini ekonomik anlamda ise insan sermayesi birikimini ifade etmektedir (Tunç, 1998: 84-85). Bu bağlamda, uluslararası öğrenci hareketliliğinin insani gelişmeye ve küresel anlayışa katkı sağladığını söylemek mümkündür (Kehm, 2005: 23-24).

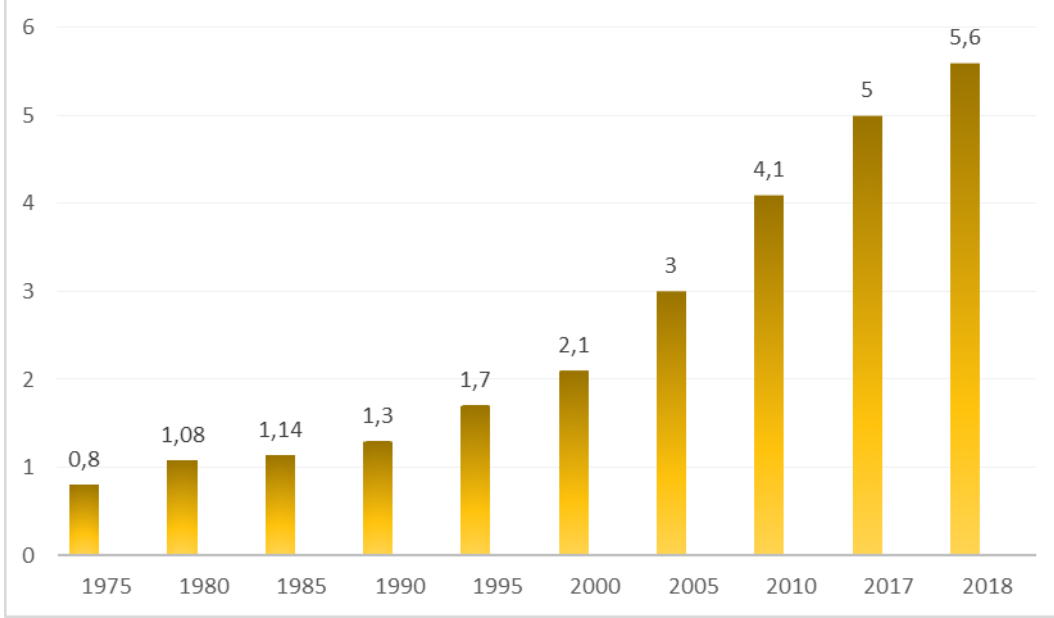
Bahsedilen insan sermayesi ve göç modelleri, GSYİH büyümesi ve öğrenci hareketliliği arasında benzer bir ilişki öngörmektedir. İnsan sermayesi modeli, düşük GSYİH seviyelerinde, kendi ülkesinde yükseköğretim için yüksek kaliteli kurumların olmaması nedeniyle öğrencileri yükseköğretim için yurtdışına gitmeye teşvik edeceğini tahmin etmektedir. Gelirler yükseldikçe, yüksek vasıflı işçilere olan talep yükselir ve buna karşılık olarak ülkeler genel olarak eğitim kalitelerini geliştirirler (Kaushal ve Lanati: 2019: 5).

1999'da yaklaşık 1,3 milyondan 2015'te 4,1 milyona yükselen uluslararası öğrenci sayısı birliktedir. Öğrenci hareketliliği, eğitim dönemleri boyunca belirgin bir şekilde artmıştır. Ayrıca, uluslararası öğrenci hareketliliği eşit görülmemiş bir dağılım derecesine işaret etmektedir. 1999'da uluslararası öğrencilerin % 88'i en iyi 25 OECD ülkesini seçmiş ve % 6'dan azı ise OECD dışı ilk 25 ülkeyi hedef olarak

seçmiştir. 2015 yılına gelindiğinde, ilk 25 OECD ülkesinin payı % 67'ye düşmüş ve OECD üyesi olmayan en iyi ülkelerin payı % 28'e yükselmiştir. 17 yıllık süre boyunca, ilk altı İngilizce konuşan ülke (Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık, Kanada,

Avustralya, İrlanda ve Yeni Zelanda) uluslararası öğrenci akışından aslan payını almış ancak, eğilim zaman içinde 1999'da % 58'den 2015'te % 48'e düşme yönünde olmuştur (Kaushal ve Lanati, 2019: 10).

Şekil 1: Dünyada Yıllara Göre Uluslararası Öğrenci Sayısı (milyon)

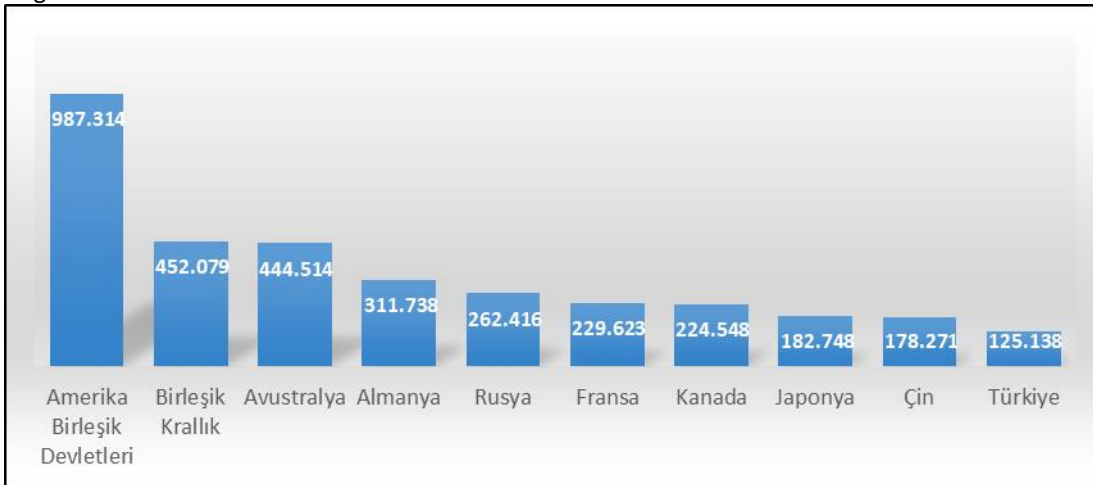

Kaynak: OECD, 2020.

Uluslararası öğrenci sayılarında; 1990 yılından sonra önemli artışlar olmuş ve 2000'li yıllardan itibaren ise daha büyük bir ivme kazanarak dünya çapında önemli seviyede artış gerçekleşmiştir. Uluslararası öğrenci sayısı 1975 yılında yaklaşık 800 bin kişi iken, 1990'lı yıllardan 2018 yılına gelindiğinde 5,6 milyon öğrenciye ulaşmıştır (Şekil 1).

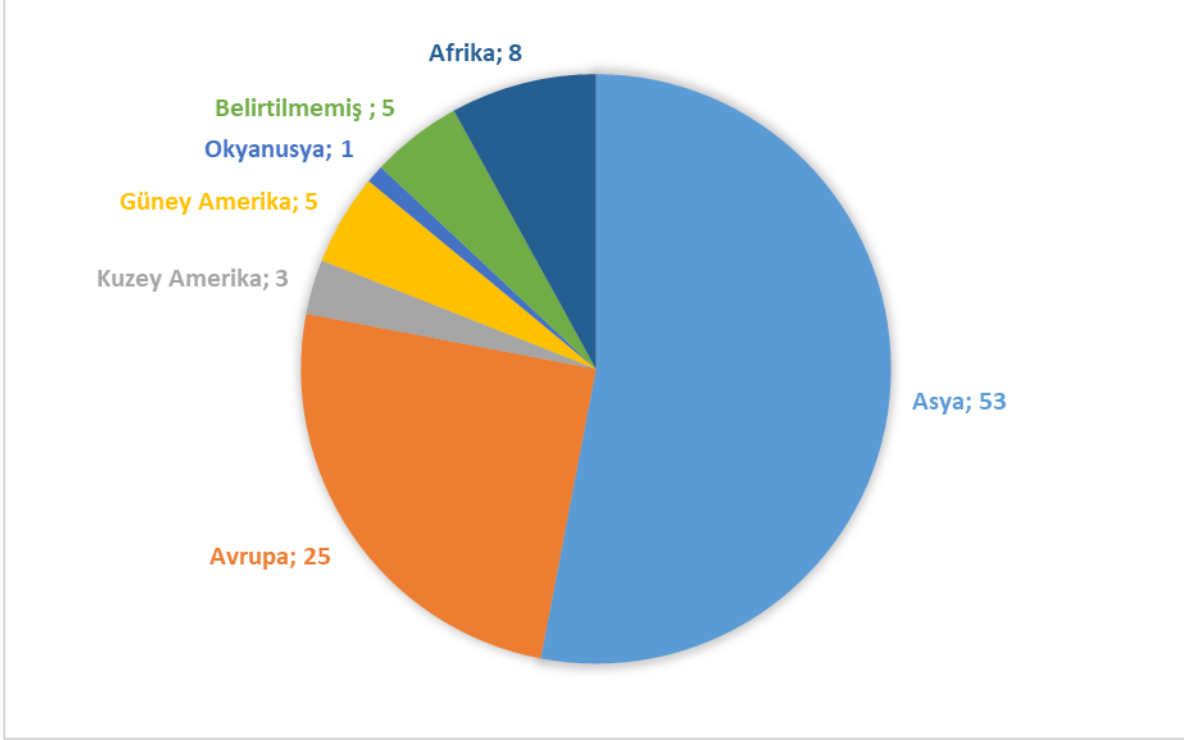
Uluslararası öğrencilerin en fazla tercih ettiği ülke Şekil 2'den de görüleceği üzere Amerika Birleşik Devletleri olmuştur. Türkiye'de ise uluslararası öğrenci sayısında önemli gelişmeler olmuş ve son 5 yılda % 160 oranında artış kaydedilerek 10. sırada yer almayı başarmıştır (Süygün ve Kaplan, 2021:27).

Şekil Hata! Belgede belirtilen stilde metne rastlanmadı.: Gelen Uluslararası Öğrenci Sayılarının İlk 10 Ülkeye Dağılımı

Kaynak: Süygün ve Kaplan, 2021:27

Şekil 3: Uluslararası Öğrencilerin Menşelerinin Dağılımı (Yüzde)

Kaynak: OECD, 2019.

Uluslararası eğitime katılım en fazla Asya ve Avrupa kıtalarından olurken, diğer coğrafi bölgelerden katılımın çok düşük olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 3).

Uluslararası öğrenci olma niyetinde olanlar genellikle birçok kriterlere göre değerlendirmeler yapmaktadır. Gitmeyi planladıkları ülkelerin refah ve güvenlik düzeyi ve prestiji, eğitim sürecinde yapacakları harcama miktarı, burs ve barınma gibi desteklerin bulunması, vize işlemlerinin kolaylığı, diploma denkliği, mezuniyet sonrası iş bulma kolaylığı, gitmeyi planladığı ülkenin dilini bilme, tarihsel, kültürel ve siyasi bağların varlığı, eğitim ve araştırma kurumlarının seviyesi, sosyal ve ekonomik koşullar, iklim, eğitim ve hayat pahalılığı, üniversitelerin uluslararasılaşması öğrenciler için önem taşımaktadır. Öte yandan, uluslararası öğrenciler akademik ve bilimsel etkileşim araçlarıdır. Ülkeler, uluslararası öğrenciler sayesinde akademik ve bilimsel alanlarda bilgi paylaşımı yapabilmektedir. Ayrıca, uluslararası öğrencilerin ülkeler ve kültürler arasında bir etkileşim aracı olarak rolleri ile ekonomik fayda sağlamadaki katkıları önemlidir. Uluslararası öğrenciler dış politika, kamu diplomasisi ve kalkınmada bir işbirliği aracı olarak görülmektedir. Çok daha önemli bir konu ise az gelişmiş ve

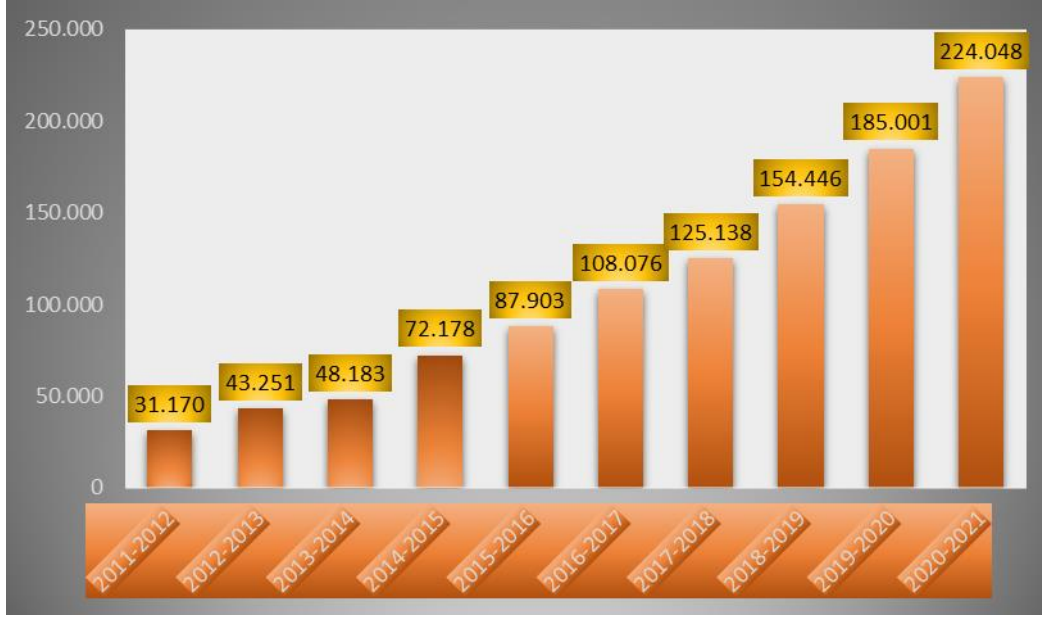
gelişmekte olan ülkeler, gelişmiş ülkelerden öğrenciler sayesinde bilgi aktarımı yapabilmektedirler. Dolayısıyla, uluslararası öğrenciler hem kaynak ülkeye hem de hedef ülkeye ekonomik, kültürel ve eğitimsel katkı sağlamakta ve bundan dolayı da hem ekonomik hem de beşeri sermaye olarak görülmektedirler (Tekin, 2019: 54-55).

5. TÜRKİYE'DE ULUSLARARASI ÖĞRENCİLER

1992 Yılında geliştirilen "Büyük Öğrenci Projesi" ile Türkiye'de uluslararası öğrenci hareketliliğine yönelik politikalar gelişmeye başlamıştır. Sistemik politikalarının izlenmesi sonucunda 2000'li yılların başında önemli bir ivme yakalanmış ve uluslararası öğrencilerin koordinasyonuna yönelik olarak Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) kurulmuştur (TGSP, 2021:22).

2020-2021 eğitim öğretim yılında Türkiye'deki üniversitelerde öğrenim gören uluslararası öğrenci sayısı 224.048 olup (Şekil 4), Türkiye'nin potansiyeli dikkate alındığında bu sayı yetersiz bir sayı olarak kabul edilmektedir (Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, 2021).

Şekil 4: Türkiye’de 2011-2021 Yılları Arasında Toplam Uluslararası Öğrenci Sayıları

Kaynak: YBYS, 2021

2020-2021 Öğretim Döneminde, Türkiye’ye yurt dışından gelen öğrenciler incelendiğinde, en fazla öğrenci gönderen ülke Suriye birinci sırada yer alırken 2. sırada Azerbaycan, 3. sırada Türkmenistan, 4. sırada Irak, 5. sırada İran yer almaktadır. Afganistan 6. Sırada yer alırken, 7.

sırada Almanya, 8. sırada Bulgaristan, 9. sırada Yunanistan ve 10. Sırada ise Libya yer almaktadır (Şekil 5). Türkiye’de okumakta olan yabancı öğrencilerin % 62’si Şekil 5’ te yer verilen 10 ülkeden gelmekte geri kalan % 38’si ise diğer ülkelerden Türkiye’ye gelen öğrencilerden oluşmaktadır.

Şekil 5: 2020-2021 Öğretim Döneminde Türkiye’ye En Fazla Öğrenci Gönderen İlk 10 Ülke (Bin)

ÜLKE ADI	ÖĞRENCİ SAYISI	%
SURİYE	47.482	21,19
AZERBAYCAN	23.770	10,61
TÜRKMENİSTAN	19.384	8,65
IRAK	14.799	6,61
İRAN	11.223	5,01
AFGANİSTAN	8.428	3,76
ALMANYA	4.959	2,21
BULGARİSTAN	4.432	1,98
YUNANİSTAN	2.827	1,26
LİBYA	1.714	0,77
İLK 10 ÜLKE TOPLAMI	139.018	62,05
TÜM ÜLKELER TOPLAMI	224.048	

Kaynak: YBYS, 2021 verilerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB)’nin çalışmaları ile Türkiye’nin uluslararası öğrenci hareketliliği politikaları gelişmiştir. Ayrıca, “Türkiye Bursları” ve “YÖK Bursları” yardımıyla, Türkiye’de 207 üniversitede 60 bine yakın programda uluslararası öğrencilere eğitim fırsatı

sunulmaktadır. 2019-2020 eğitim öğretim dönemi verilerine göre; Türkiye’de en fazla Uluslararası öğrencinin bulunduğu üniversiteler: Anadolu Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Karabük Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi ve İstanbul Aydın Üniversitesi’dir.

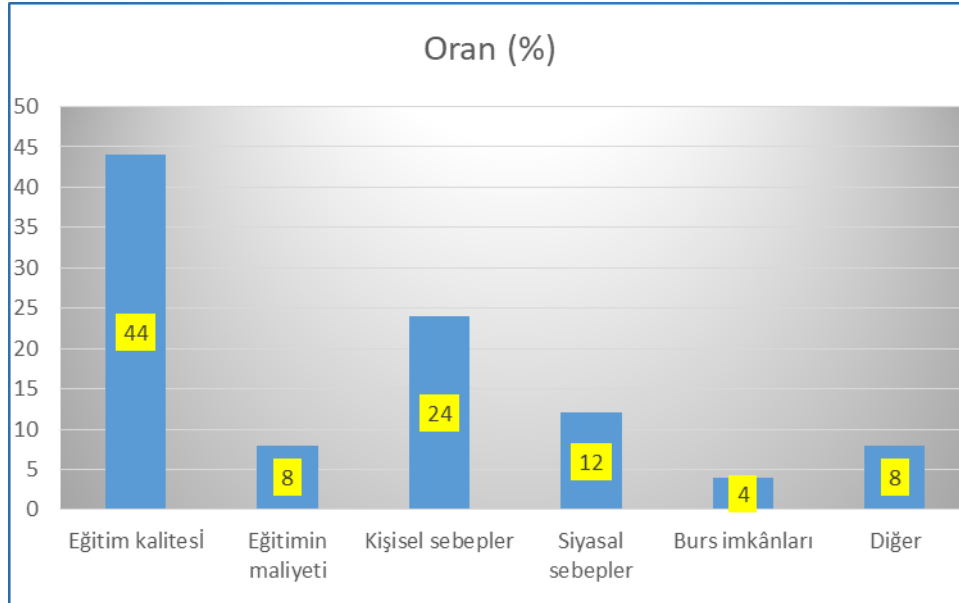
Anılan eğitim öğretim döneminde 185.047 uluslararası öğrencinin 56.156'sı İstanbul'da, 12.547'si Ankara'da, 10.573'ü Eskişehir'de 8.084'ü Karabük'te, 5.491'i ise Bursa'da eğitim almaktadır (TGSP, 2021:24).

Türkiye'de bulunan uluslararası öğrencilere Nkoko (2016) tarafından uygulanan anket çalışması sonuçlarına göre; anketlere katılım sağlayanlardan mezun olduktan sonra Türkiye'de kalmak istemeyenlerin oranı % 63 olarak bulunmuştur. Bu % 63'lük kesim, ülkelerinin gelişimine katkı sağlamak için mezun olduktan sonra dönmek istediklerini belirtirken, geriye kalan % 37' si ise mezuniyet sonrasında Türkiye'de kalmak istediklerini belirtmişlerdir. Türkiye'de kalmak isteyen % 37'lik

kesimin ise yüzde 17'si, Türk firmalarında iş bulma şanslarının olduğuna inanmakta, geriye kalanlardan yüzde 17'si Türkiye'de eğitimlerine devam etmek istediklerini belirtmişler ve kalan % 3 ise Türkçe dil bilgilerini geliştirmeyi hedeflediklerini ifade etmişlerdir (Nkoko, 2016: 45).

Tekin (2019) araştırmasına göre; öğrenciler en yüksek oranda (% 44) eğitim kalitesine göre karar vermekte, daha sonra % 24 oranında kişisel sebepler etkili olmakta, üçüncü sırada siyasi sebepler % 12 oranında yurtdışı eğitimde tercih edilme nedeni olurken, sonrasında ise "eğitim maliyeti" ve "diğer" aynı oranda % 8 olarak belirtilmekte ve son olarak da burs imkanları % 4 oranında tercih edilme nedeni olmaktadır (Şekil 6).

Şekil 6: Yurtdışı Eğitiminin Tercih Edilme Nedenleri

Kaynak: Tekin, 2019:132

5.1. Türkiye'nin Tercih Edilme Nedenleri

Türkiye'nin uluslararası öğrencileri çekmek için en önemli özelliği coğrafi konumudur. Türkiye'nin, Avrupa – Asya – Afrika - Ortadoğu dörtgeninde bulunması uluslararası öğrenciler için avantaj sağlamakta ve uluslararası öğrenciler de bu konumu dikkate almaktadır. Coğrafi konum açısından bakıldığında, Türkiye'nin farklı kültür, kimlik ve inançları barındırıyor olması uluslararası öğrenciler açısından cazibesini arttırmaktadır. Türkiye ayrıca, ERASMUS, Mevlana programları ile Bologna sürecindeki tecrübeleri sayesinde uluslararası öğrenciler için bir cazibe merkezi olmayı başarmıştır. Türkiye'nin Avrupa'ya yakın oluşu ve çok sayıda öğrencinin eğitim aldığı (ABD, Kanada, İngiltere gibi) gelişmiş ülkelere göre düşük maliyetlerle eğitim alma imkânlarının olması ve

Ortadoğu'da ve Müslüman Afrika'da Osmanlı Devleti'nin devamı olma kimliğini ön plana çıkarması sayesinde öğrenciler için daha çekici hale gelebilmektedir (Tekin, 2019: 133-135).

Türkiye'de öğrencileri cezbedecek burs programları bulunmaktadır. YÖK tarafından verilen burslar, araştırma ve destek bursları, sivil toplum kuruluşlarının burs programları ve Türkiye'nin en kapsamlı bursu olan "Türkiye Bursları" sayesinde dünyanın her yerinden Türkiye'de eğitim görmek isteyen öğrencilere eğitim fırsatı sunulmaktadır. Öğrenciler internet üzerinden online başvuru yapmakta, kendi ülkelerindeki yüz yüze yapılan mülakatları geçen öğrencilere vize ve burs imkanları sağlanmaktadır. Burslar kapsamında; ilgili üniversitenin eğitim programına yerleştirme yapılmakta, 1 yıl süreyle Türkçe dil kursu verilmekte, sağlık sigortası, aylık nakdi burs, okul harç ücreti ve

Türkiye'ye geliş gidiş ulaşım desteği de verilmektedir. İlk olarak 2012 yılında 131 ülkeden 42 bin başvuru alınan burslara, son olarak 2020'de 172 ülkeden yaklaşık 156 bin uluslararası öğrenci başvurmuştur (TGSP, 2021: 27).

5.2. Türkiye'de Eğitim Dönemlerinde Çalışan Uluslararası Öğrenciler

Türkiye'de uluslararası öğrencilerin çalışması konusunda yasal mevzuat henüz yeterli konuma gelmemiş olup, emek piyasasında çalışan uluslararası öğrencilere dair resmi bir kayıt da bulunmamaktadır. Tekin (2019) tarafından yapılan ve İstanbul İli ile sınırlı olan alan araştırmada uluslararası öğrencilerin, daha çok hizmetler sektöründe çalışmakta oldukları, sanayi sektöründe ise ya vasıf gerektirmeyen işlerde çalıştıklarını ya da beyaz yakalı olarak çalıştıkları, tarım sektöründe ise çalışan uluslararası öğrenci bulunmadığını belirtilmiştir. Hizmetler sektöründe oransal olarak diğerlerine göre çok daha fazla çalışanın olması uluslararası öğrencilerin daha çok esnek çalışma biçimlerinde rol aldıklarını göstermektedir. Öğrenciler çalışma şartlarını avantaja dönüştürmekte, aynı süreçte birden fazla işte çalışabilmektedirler. Öğrenciler arasında, fuarlarda çalışanlar, dershanelerde veya özel olarak matematik, İngilizce dersi verenler, konsoloslukta çalışanlar, Türkçe dersi verenler, tercümanlık yapanlar da bulunmaktadır. Anılan araştırmada öğrencilerin büyük çoğunlukla kayıt dışı emek piyasasında yer aldığı belirlenmiştir. Türkiye'de çalışma izni alma konusunda ise çok fazla istekli olmadıkları araştırmada ortaya çıkarılan başka bir sonuçtur (Tekin, 2019: 127, 143-145).

6. ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN ÜLKELERİN EKONOMİSİNE KATKILARI

OECD eğitim müdürlüğü tarafından sağlanan istatistiksel verilere göre; 2012 yılında 4,5 milyondan fazla yüksek öğretim öğrencisi kendi ülkeleri dışında eğitim görmüştür (OECD, 2014). Bu sayının 2025 yılında 8 milyona yükseleceği tahmin edilmektedir. Uluslararası öğrenci hareketliliği, ekonomi, bilim, teknoloji, endüstri, işletme, siyaset ve kültür dahil olmak üzere küresel toplumun tüm yönlerini etkilemektedir (Levent, 2016: 3853-3854).

NAFSA (Association of International Educators/Uluslararası Eğitimciler Derneği)'nin son analizi, ABD kolejlerinde ve üniversitelerinde okuyan uluslararası öğrencilerin 2020-2021 akademik yılında ABD ekonomisine 28,4 milyar dolar katkıda bulunduğunu ve 306.308 işi desteklediğini ortaya koymaktadır (NAFSA, 2022).

The Guardian (2021)'a göre, İngiliz üniversitelerine bir yıllık uluslararası öğrenci alımı, her yıl Birleşik Krallık' taki her bir kişi için 390 £ değerinde ekonomik aktivite üretmekte ve bu, Londra'nın her sakini için 700 £ 'dan fazla getiriye ulaşmaktadır. Genel olarak, 2018-19'da üniversite kurslarına başlayan Birleşik Krallık dışından 272.000 öğrenci, öğretim desteği maliyetleri ve kamu hizmetlerini kullanımları hesaba katıldığında net ekonomik aktivitede 26 milyar sterline yakın bir gelir getirmektedir. AB ve AB üyesi olmayan tüm yeni uluslararası öğrencilere bakıldığında, bu öğrenciler, 2015/16 dönemindeki 21,7 milyar £'a karşılık, 2018/19 döneminde 25,9 milyar £ katkıda bulunmuştur (The Guardian, 2021).

Amerika Birleşik Devletleri ekonomisine yıllık 25 milyar dolar katkı yapan uluslararası öğrenciler, Amerikan ekonomisinde 31 milyar dolarlık bir sektör olmuştur. Bu rakam Türkiye'nin 2015 yılı TÜİK verileri esas alındığında, yıllık enerji ithalatına ödediği miktarın 37.84 milyar dolar ve cari açığın 32.19 milyar dolar olduğu düşünülürse, Amerika Birleşik Devletleri'nin uluslararası öğrencilerden sağladığı gelirin, Türkiye'nin enerji ithalatının 81,39'una ve cari açığının % 95,68'ine karşılık geldiğine dikkat çekilmektedir (Yılmaz ve Güçlü, 2021: 249).

2008 yılında, Kanada'daki uluslararası öğrencilerin toplam harcaması 5.5 milyar Kanada Doları olmuş ve bu harcamaların Kanada GSYİH'sine katkısı 4,1 milyar Kanada Doları olmuştur. Uluslararası öğrencilerin kısa dönemli dil kursları için toplam harcaması 796 milyon Kanada Doları'dır. Bu harcamaların Kanada GSYİH'sine katkısı 509 milyon Kanada Doları olmuştur (DEİK, 2013: 13-16).

Avustralya'nın 650.000 olan uluslararası öğrenci kayıt sayısının 2025 yılına kadar 940.000'e çıkması beklenmektedir. Uluslararası eğitim sektörünün döviz gelirlerine katkısının 2025 yılına kadar neredeyse iki katına çıkarak 33 milyar doları aşması beklenmektedir. 2025 yılında uluslararası öğrenci kayıtları için ilk sekiz kaynak pazarın Çin, Hindistan, Vietnam, Tayland, Nepal, Malezya, Brezilya ve Güney Kore olması beklenmektedir. Çin, 2025'te Avustralya'nın en büyük kaynak pazarı olmaya devam edecek ve en fazla sayıda yüksek öğrenim için öğrenci göndermesi beklenmektedir. 2025'te en fazla mesleki eğitim ve öğretim kaydının Hindistan'dan (yüzde 16), Tayland'dan (yüzde 8) ve Güney Kore'den (yüzde 7) gelmesi beklenmektedir (Austrade, 2015:24). Austrade (Avustralya Ticaret ve Yatırım Komisyonu) tarafından, uluslararası eğitim sektörünün gelecekteki büyümesi için fırsatları araştırmak üzere "Deloitte Access Economics ve EduWorld"ü görevlendirmesi ile

hazırlanmış olan rapora göre; Nüfus, eğitimdeki toplam uygun katılımcı havuzunu belirlerken, ekonomik büyüme ve zenginlik de uluslararası eğitimi ile güçlü bir şekilde ilişkilidir. Örneğin, Deloitte Access Economics analizi, küresel olarak kişi başına düşen GSYİH'deki %1'lik bir artışın, yükseköğretime küresel katılımı % 1,1'lik bir artışla ilişkili olduğunu göstermektedir (Austrade, 2015: 14).

Yeni Zelanda Milli Eğitim Bakanlığının 2012 yılında uluslararası eğitimin ekonomiye etkilerini araştırdığı çalışmada, uluslararası öğrencilerin ilk, orta ve yüksek öğretim kademelerinde ödedikleri ücretlerin 361 milyon dolar olduğu ve aynı yıl uluslararası öğrenci kayıt ücretlerinin toplam değerinin ise 2.6 milyar dolar olduğu belirlenmiştir (Levent, 2016: 3862).

Eğitimden elde edilen ekonomik faydalar için, veriler, her bir ek eğitim kazanımı düzeyinde, bireyler için iyileştirilmiş işgücü piyasası ile sonuçlandığını göstermektedir. Daha yüksek eğitim düzeyine sahip kişilerin, daha düşük eğitim düzeyine sahip olanlara göre iş bulma, istihdamda kalma, işte yeni beceriler öğrenme ve çalışma yaşamları boyunca daha fazla gelir elde etme olasılığını artırmaktadır (OECD, 2022).

Ekonomik faydalar bireylerle sınırlı değildir. Eğitime yatırım yapmak, hükümetlere eğitimin her düzeyinde olumlu kamu getirisi sağlar. Eğitimli vatandaşlar, yaşamları boyunca daha fazla kazanmakta, daha yüksek vergiler ödemekte ve sosyal haklar ve refah açısından hükümetleri için daha az maliyetli olmaktadır. Yükseköğretim düzeyinde yalnızca ekonomik getiriler daha büyük olmakla kalmaz, aynı zamanda; hareketlilik ve yoksulluğun azaltılmasına yardımcı olmakta, eşitliği ve sosyal eşitliği artırmak gibi uzun vadeli sosyal ve ekonomik faydalar sağlayabilmektedir. İnsanların ne bildiği önemlidir ancak, bildikleriyle ne yaptıkları rekabetçi ekonomilerde kritik öneme sahiptir. Becerilerin kazanılması ve kullanılması kilit politika tartışmaları haline gelmiş ve gelişen ekonomiler genellikle yeniden eğitim ve becerilerin geliştirilmesine yöneldikleri için yaşam boyu eğitim önem kazanmıştır (OECD, 2022).

7. ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN TÜRK EKONOMİSİNE ETKİSİ

Türkiye'de öğrenim gören uluslararası öğrenci sayısı her geçen yıl artmaktadır. Ayrıca, 2015-2016 döneminde Türkiye'ye gelen öğrenci sayısı Türkiye'den giden öğrenci sayısını yakalamış hatta geçmiştir. Ancak, Türkiye'de bu konudaki sorun Türkiye'ye gelen öğrencilerin yapmış olduğu

ekonomik katkının, Türkiye'den yurtdışına giden öğrencilerin yapmış olduğu harcamalarının yaklaşık altıda biri olmasıdır ki bunun en önemli sebeplerinden birisi Türkiye'de öğrenim ücretlerinin düşük olması olarak belirtilmektedir. Türkiye'den yurtdışına giden öğrenciler, devlet yardımı ile gittikleri için dönüşleri zorunludur. Eğitim alıp geri dönen bu öğrenciler üniversitelerde istihdam edilerek Türkiye'ye önemli katkılar sağlamaktadır. Türkiye'de öğrenim ücretlerinin yeniden düzenlenmesi gerekmekte Aksi takdirde gelen öğrencilerden elde edilen kaynaklarla giden öğrencilere yardım sunulması zorlaşabilecektir (Uslu, 2017: 215).

8. ULUSLARARASI EĞİTİMİN ÜLKELERE DİĞER KATKILARI

Uluslararası eğitimin ülkelerde meydana getirdiği sosyal hareketlilik, bireylerin aile ve sosyal çevresi gibi bir dizi faktörden etkilenirken, herkese eşit fırsatlar sunan eğitim, bireylerin sosyal merdiveni yükseltmelerine ve dolayısıyla daha eşitlikçi toplumların yaratılmasına yardımcı olabilmektedir. Eğitim aynı zamanda daha güvenli mahalleler oluşturmaya yardımcı olan, oy verme ve gönüllülük gibi daha yüksek düzeyde sivil katılım anlamına gelir. Daha fazla eğitime sahip insanlar arasında sağlık sonuçları da daha iyidir, daha uzun ve daha sağlıklı bir yaşam sürmeleri muhtemeldir (OECD, 2022).

Yabancı bir üniversiteden mezun olmak, öğrenciler tarafından küresel işgücü piyasasında kendi rekabet güçlerini artırmaya yönelik kişisel bir stratejinin bir unsuru olarak algılanır ve eğitim sürecine yatırım yapmaya hazır olmalarına yol açar. Yüksek öğretimin uluslararasılaşmasının çok yönlü bir etkileri bulunmaktadır: Eğitim verilen ülke açısından, artan eğitim rekabet gücü sayesinde, yalnızca eğitim alanında değil, reformlar için de itici bir güç olabilir. Eğitim ile bilginin değeri, doğası gereği otomatik olmaktan çıkabilir. Eğitim, insanların bilişsel ihtiyaçlarını karşılamak için değerlidir ve hem bireysel hem de sosyal olarak ulusal, uluslararası ve küresel olarak çok değerli bir kaynak haline gelmektedir. Öğrenci hareketliliği, ev sahibi ülkenin ekonomik kalkınması için bir şans olabilir ve yabancı ülkelerde edinilen yeterlilikler sayesinde kendi ülkesinin entelektüel potansiyelini artırma şansı yaratabilir. Öğrenci hareketliliği, sadece üniversitelerin gelişimini değil, eğitim kalitesini iyileştirmeyi, çok kültürlü sosyal sermaye inşa etme yanında ülkede inovasyon yaratmayı da teşvik etmektedir (Mijal vd., 2022: 368-369).

Eğitim sektörü hizmet sektörünün bir parçasıdır ve ülkelere diğer sektörler önemli faydalar da sağlayabilmektedir. Eğitim ülkeler için bir ihraç

ürünüdür. Ayrıca, eğitim ihraç eden ülkeler diğer ülkeler nezdinde söz sahibi olabilmektedir. Ayrıca, uluslararası öğrencilerin ekonomisine katkısı sadece ev sahibi ülkede harcadığı para olarak görülmemelidir. Eğitime yapılan yatırım ve ülkeye gelen öğrencilerin uzun dönemli olarak bakıldığında sosyal, siyasal, ekonomik ve akademik katkıları önemli derecede yüksek olabilmektedir. Yükseköğretimdeki uluslararası öğrencilerin çalışmaları ve akademik araştırmalar ev sahibi ülkeye know-how, teknoloji bilgisi şeklinde yansıma ve ev sahibi ülkenin katma değeri yüksek ürünler üretmesini ve üretim kapasitesini artırmasını sağlamaktadır. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri'nde çalışan nüfusun sadece yüzde 10'u yabancı uyrukludur. Ancak bu Yabancı uyruklular Amerika Birleşik Devletleri'nde bilim ve mühendislik alanındaki işgücünü yüzde 25'ini temsil etmektedirler. Ayrıca, yabancı uyrukluların yüzde 50'si doktora derecesine sahiptir. Dolayısıyla, uluslararası öğrenci hareketliliği hem gelişmekte olan ülkelerde hem de gelişmiş ülkelerde iki yönlü olarak artması ile yükseköğretimin uluslararasılaşması teknolojik bilgi üretimine katkı sağlamaktadır (DEİK, 2013:13-16).

Eğitimin meydana getirdiği dışsallıklar, gelecek nesiller de dahil olmak üzere toplumdaki diğer bireylerin de yararına seyretmekte ve kamusal fayda yaratmaktadır. Özel piyasalarda fayda ve kazançlarda artışa yol açmakta ve kazançların da ötesinde sağlık, uzun ömür ve yaşam kalitesine yönelik piyasa dışı özel faydalar sağlayabilmektedir. Eğitim dışsallıkları olumlu veya olumsuz olabilir. Ancak birkaç küçük istisna dışında, kanıtlar ezici bir çoğunlukla olumlu oldukları yönündedir. Eğitimin, hukukun üstünlüğüne, demokrasiye, insan haklarına ve siyasi istikrara uzun süreler boyunca yavaş yavaş katkıda bulunan sivil kurumların gelişimine doğrudan faydaları bulunmaktadır. Dışsallıklar aynı zamanda, azalan yoksulluk, daha düşük suç oranları, daha düşük hapisane maliyetleri, çevresel sürdürülebilirlik, mutluluğa ve sosyal sermayeye katkılar ve yeni Ar-Ge'yi kullanma kapasiteleri içerir. Eğitim, daha iyi yönetişime, siyasi istikrara ve büyümeyi artıran ticarete, katkı yapmaktadır. Eğitimin bu gibi dolaylı etkileri, koşulları iyileştirerek üretkenliği artırır ve diğer bireylere ve gelecek nesillere fayda sağlayarak gelecekteki her yeni büyüme turu için zemin hazırlamaktadır. Bugün elde edilen faydaların, önceki nesillerden gelen dış faydalarla arttığı sonucu çıkmaktadır (Mc Mahon, 2010: 3-4).

9. ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN HEDEF ÜLKELERDE KARŞILAŞTIKLARI ZORLUKLAR

Eğitim profesyonelleri tarafından kültürlerarası farklılıkların net bir şekilde anlaşılması, eğitim kurumları ve uluslararası öğrenciler arasında bir iletişim kopukluğuna yol açabilmektedir. Uluslararası öğrenciler, kültürel ve iletişimsel sorunlar, sosyal destek eksikliği, dil engelleri, akademik sorunlar, finansal, psikolojik, sağlık ve eğlence gibi çeşitli konularda zorluklarla karşılaşabilmektedir. Bunların yanında, zaman zaman yaşanan yanlış anlaşılımlar, hocalar ve akranlarla iletişim sorunları, stres, endişe, soyutlanmışlık hissi, kültür şoku, finansal zorluklar ve barınma koşullarının uygunsuzluğu ve ev sahibi ülkenin yemeklerine alışamama gibi zorluklarla karşılaşabilmektedirler. Öğrenciler genel olarak baskın bir kültürel çevre içinde oldukları için kendilerini soyutlanmış ve dışlanmış hissedebilmektedirler. Zaman zaman üniversitedeki diğer öğrenciler ve çalışanlar tarafından ırkçı ve önyargılı davranışlara da maruz kalabilmektedirler. Akademik alanda adaptasyon sorunu, genelde dil bariyeri nedeni ile dersleri tam anlamıyla kavrayamama nedeniyle olmaktadır. Türkçe hazırlık eğitimlerinde, akademik Türkçe değil de temel Türkçe derslerinin anlatılması uluslararası öğrencilerin dersleri anlamasında yeterli konuma gelememelerine yol açmaktadır (Nkoko, 2016: 6-22).

10. SONUÇ

Bu çalışmada değinildiği üzere dünyada uluslararası öğrenci sayısı gün geçtikçe artış göstermektedir. Dünyada birçok ülke, uluslararası eğitim için bir çekim merkezi olmak için bu alana önemli yatırımlar yapmaktadır. Ancak, uluslararası eğitim pazarında ayakta kalabilmek belirli şartların yerine getirilmesine bağlıdır. Örneğin, öğrenim ücretleri, yaşam kalitesi, yabancı dilde uzmanlık, eğitim, vize işlemleri, konaklama ve iş olanakları gibi uluslararası eğitimle ilişkilendirilebilecek tüm faktörler dikkate alınmalıdır. Diğer bir deyişle, uluslararası öğrenci sayısını artırmak isteyen ülkelerin bu alandaki politikalarını gözden geçirmeleri ve yeni gelişmeler ışığında etkili stratejiler oluşturmaları gerekmektedir (Levent, 2016: 3866).

Öğrenciler yurt dışı eğitime karar verirken en fazla oranda eğitim kalitesine bakmakta, daha sonra kişisel sebepler ve üçüncü sırada ise siyasal sebepler önem kazanmaktadır.

2021 verilerine göre; uluslararası öğrencilerin en fazla tercih ettiği ilk 9 ülke sırasıyla Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık, Avustralya, Almanya, Rusya, Fransa, Kanada, Japonya ve Çin'dir.

Öğrencilerin menşesine baktığımızda en çok öğrenci ihraç eden Kıta, Asya Kıtası (% 53), ikinci sırada Avrupa Kıtası (%25) ve üçüncü sırada ise Afrika Kıtası (% 8) yer almaktadır.

Türkiye'de 2011-2012 eğitim öğretim döneminde 31.170 olan uluslararası öğrenci sayısı, 2020-2021 eğitim öğretim döneminde 224.048'e yükselmiştir.

Türkiye'ye en fazla yabancı öğrenci Suriye'den gelmekte daha sonra sırasıyla, Azerbaycan, Türkmenistan, İran, Afganistan ve Irak'tan Türkiye'ye öğrenci gelmektedir. Görüldüğü üzere Türkiye'ye daha çok yakın coğrafyadan ve dinsel, kültürel, ırksal yakınlık duyan ülkeler ile tarihsel ve siyasal bağlarımızın olduğu ülkelerden öğrenciler gelmektedir. Bunun yanında Bulgaristan, Yunanistan, Almanya gibi Avrupa Birliği ülkelerinden de Türkiye'ye öğrenci gelmektedir.

Türkiye'nin tercih edilme sebepleri ise Türkiye'nin farklı kültür, kimlik ve inançları barındırması; Avrupa, Asya, Ortadoğu ve Afrika'ya yakın olmasıdır. Ayrıca, civar ülkelere göre Türkiye'nin daha gelişmiş ekonomik, sosyal, teknik imkânlarının bulunması da öğrenciler için cazibedici olabilmektedir. Bunun yanında Türkiye'de verilen burslar öğrencilere cazip gelebilmektedir. Türkiye'nin uluslararası öğrenci sayısını artırması için yeni ve farklı çaba ve girişimlerde bulunması gerekmektedir. Zira, eğitim sektörü, birçok ülke için önemli bir ekonomik kaynak olarak görülmektedir. Türkiye'nin yurtdışına öğrenci göndermek ile büyük kazanımlar elde etmekte olduğu bir gerçektir ancak, hem bu süreci devam ettirerek hem de uluslararası alanda öğrencileri daha fazla çekebilmek için yükseköğretimin yeni adımlarla dizayn edilmesi ve eğitim öğretimde kalitenin yükseltilmesine ihtiyaç bulunmaktadır. Türkiye'nin yükseköğretimde atacağı adımlar ekonomik gelişim açısından da büyük önem taşımaktadır. Türkiye'nin bu konuda gelirlerini arttırıcı politikalara kafa yorması gerektiği kanaatindeyiz. Yetenekli uluslararası öğrencilerin Türkiye'de bulunması bilimsel gelişimin hızlanması ve sosyal alanda iyileştirmeler yaratması ile ekonomik gelişime ve kalkınmaya önemli bir taban oluşturabilecektir.

KAYNAKÇA

Almendarez, L. (2011). Human Capital Theory: Implications for Educational Development, <https://www.open.uwi.edu/sites/default/files/bnccde/belize/conference/papers2010/almendarez.html>, 17.07.2022.

Austrade, (2015). Austrade: (Department of Foreign Affairs and Trade./ Avustralya Ticaret ve Yatırım Komisyonu), "Growth and opportunity in Australian International Education", A report prepared for Austrade (Department of Foreign Affairs and Trade), 2015, Deloitte / EduWorld,

<https://www.austrade.gov.au/australian/education/services/australian-international-education-2025/growth-and-opportunity>, Erişim Tarihi: 10.07.2022.

Brezis, E.S. (2011). Why do Students Migrate? Where do they Migrate to?, Almalaurea Working Papers no. 25, <https://www.researchgate.net/profile/Elise-Brezis>, Erişim Tarihi: 21.07.2022.

DEİK, (2013). DEİK/Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, Uluslararası Yüksek Öğretim ve Türkiye'nin Konumu, Eğitim Ekonomisi Konseyi Raporu, İstanbul, <https://www.deik.org.tr/Uploads/Uluslararası-Yuksekogretim-Hareketliliği-ve-Türkiye-Nin-Konumu-Raporu-2.Pdf>, Erişim Tarihi: 24.04.2022.

ICEF (2022). ICEF GmbH, International Consultants for Education and Fairs, Measuring the economic impact of foreign students in the UK and the country's competitive position in international recruitment, <https://monitor.icef.com/2021/09/measuring-the-economic-impact-of-foreign-students-in-the-uk-and-the-countrys-competitive-position-in-international-recruitment/>, Erişim Tarihi:05.07.2022.

Kaushal, N. ve Lanati, M. (2019). International Student Mobility: Growth And Dispersion, National Bureau Of Economic Research, NBER Working Paper Series, Cambridge, <http://www.nber.org/papers/w25921>, Erişim Tarihi: 24.07.2022.

Kehm, B.M. (2005). The Contribution of International Student Mobility to Human Development and Global Understanding, US-China Education Review, USA, Volume 2, No.1 (Serial No.2).

Levent, F. (2016). The economic impacts of international student mobility in the globalization process, Journal of Human Sciences, Volume:13, Issue:3.

McMahon, W.W. (2010). The External Benefits of Education, MS No. 1226, https://www.researchgate.net/publication/286620724_The_External_Benefits_of_Education, Erişim Tarihi: 22.07.2022.

Mijal, A.; Bruska, A. ve Sokołowska, S. (2022). Student Mobility as a Strategy of Increasing

Competitiveness on the Global Labor Market – An Attempt to Diagnose Educational Mobility: The Case of Poland, European Research Studies Journal, Volume XXV, Issue 1, pp. 366-381.

NAFSA, Association of International Educators/Uluslararası Eğitimciler Derneği, Economic Value Statistics, <https://www.nafsa.org/policy-and-advocacy/policy-resources/nafsa-international-student-economic-value-tool-v2>, Erişim Tarihi: 05.07.2022.

Nkoko, M.M. (2016). Yurtdışında Eğitimin Zorlukları: Türkiye, Akdeniz Üniversitesi Uluslararası Öğrenciler Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

OECD (2022). Education GPS, Economic & Social outcomes, <https://gpseducation.oecd.org/revieweducationpolicies/#!node=41761&filter=all>, Erişim Tarihi: 22.07.2022.

Süygün, M. S. ve Kaplan, F. (2021). Uluslararası Öğrencilerle Uluslararası Ticaret, Gümrük

- Ticaret Dergisi, 8(25), 25-35.
- T.C. Kalkınma Bakanlığı (2015). Yükseköğretimin Uluslararasılaşması Çerçevesinde Türk Üniversitelerinin Uluslararası Öğrenciler İçin Çekim Merkezi Haline Getirilmesi (Araştırma Projesi Raporu). Ankara: Kalkınma Araştırmaları Merkezi.
- Tekin, E. (2019). Çalışma Hayatında Uluslararası Öğrenciler: İstanbul Örneği, T.C. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- TGSP (2021). Sivil Toplum Kuruluşları İçin Bir Rehber Türkiye’de Uluslararası Öğrenciler, Türkiye Gençlik STK’ları Platformu, 1. Baskı, 2021, Ankara.
- The Guardian, (2021). International students in UK generate huge economic gains – study 9 Sep 2021.
- Tunç, M. (1998). Kalkınmada İnsan Sermayesi: İç Getiri Oranı Yaklaşımı ve Türkiye Uygulaması, D.E.Ü.İ.B.F. Dergisi, Cilt:13, Sayı: 1, ss. 83-106.
- Uslu, B. (2017). Türkiye Merkezli Uluslararası Öğrenci Hareketliliğinin Ekonomik Yansımaları, 12. Uluslararası Eğitim Yönetimi Kongresi, 11-13 Mayıs, Ankara.
- YBYS (2021). Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, <https://istatistik.yok.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 22.07.2022
- Yılmaz, G. ve Güçlü, N. (2021). Türkiye’de Uluslararası Öğrenci Hareketliliğinin Görünümü, Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, Cilt: 11, Sayı: 1, Sayfa: 245-256.